

ЕДУКАЦІЙНИЙ ДАЙДЖЕСТ

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Періодичний адвокаційний документ, спрямований на підвищення обізнаності про ключові інструменти та процеси адвокаційної діяльності в Україні та за кордоном

107 років діяльності Українського Червоного Хреста

18 квітня 2025 року Український Червоний Хрест відзначив 107 років діяльності. За цей час організація безперервно адаптувала свою діяльність відповідно до потреб суспільства і разом з українцями пройшла ряд викликів.

Розлогий опис діяльності Українського Червоного Хреста можна знайти у книзі президента організації Миколи Єфремовича Поліщука «Уже 80! Життя на межі двох століть». Нижченаведений уривок з даної книги дає повну картину різнобічного розвитку організації, яка розбудовується багатотисячним колективом людей, об'єднаних спільною метою.

Після заснування Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця у **1863** році осередки Червоного Хреста почали поступово з'являтися у країнах Європи, а потім і по всьому світу.

На теренах України, перші осередки Червоного Хреста з'явилися у 1867 році у Сімферополі та Кам'янець-Подільському.

При Гетьмані України П. Скоропадському 18 квітня 1918 року за ініціативи Маріїнської громади сестер милосердя Червоного Хреста, яка з 1878 року надавала благодійну медичну допомогу киянам, було проведено **I-ий з'їзд Товариства Червоного Хреста України**. Його першими завданнями тоді була допомога біженцям та військовополоненим, турбота про людей з інвалідністю і дітей-сиріт, боротьба з голодом та епідеміями, організація лазаретів, шпиталів і харчувальних пунктів.

У часи **Першої світової війни** осередки Червоного Хреста допомагали людям, які постраждали внаслідок масштабних бойових дій. Для цього на лінії фронту працювали санітарні загони та сестри милосердя Червоного Хреста. Вони на місці надавали першу допомогу та організовували транспортування поранених на евакуаційних потягах

Санітарний пункт Червоного Хреста. Фото з книги М.Є. Поліщука «Уже 80! Життя на межі двох століть».

й пароплавах Червоного Хреста. Крім того, у цей час активно по всій країні відкривалися шпиталі, амбулаторії для допомоги ще більшій кількості поранених. У **міжвоєнний період** за ініціативи активістів організації були збудовані громадські пральні та лазні, засновані та обладнані фельдшерсько-акушерські пункти, аптеки та магазини санітарної гігієни. Незабаром при ньому створено 18 рухомих санітарних загонів, 60 пунктів харчування.

Під час **Голодомору 1921-1923 років** було організовано сотні безплатних їдалень, а також надано мільйони продовольчих пайків селянам. У **1923** році Український Червоний Хрест став частиною Союзу Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СРСР. На початку 1930-х років Український Червоний Хрест мав у своїй власності 119 медичних, 206 профілактичних та дитячих закладів, четверту частину всіх протитуберкульозних диспансерів у країні, 36 оздоровчих установ, 800 лазень, 300 фельдшерсько-акушерських пунктів, 400 аптек і магазинів санітарії та гігієни.

З початком **Другої світової війни** на лінії фронту працювали понад 100 тисяч медичних сестер, санінструкторів та сандружинниць Українського Червоного Хреста, які надавали медичну допомогу та рятували життя пораненим. Роботу тринадцяти українських сестер милосердя під час бойових дій відзначили медаллю імені Флоренс Найтінгейл. Медики Червоного Хреста в цей час надавали допомогу в УПА на Західній Україні. Так, наприкінці 1942 року на Волині розпочала свою діяльність підпільна «Служба здоров'я» **Українського Червоного Хреста при УПА**, що впродовж двох років розгорнула свою діяльність на територіях перебування загонів УПА. Український Червоний Хрест УПА мав понад 100 лікарів та 250 студентів, які надавали допомогу пораненим й хворим.

У березні 1945 року було створено Довідкове бюро переміщених осіб, яке допомагало відновлювати родинні зв'язки та шукати зниклих під час війни родичів і близьких. Важливою ланкою діяльності Червоного Хреста в повоєнні роки стала профілактична робота серед населення та підвищення рівня санітарної культури. **Патронажна служба милосердя Українського Червоного Хреста** з їхньої ініціативи була створена 1961 році. У 70-80-х роках основна діяльність організації була спрямована на вдосконалення медико-соціальної діяльності осередків Червоного Хреста на території України та пробудження громадської думки щодо подальшої гуманізації суспільних відносин.

Надання допомоги постраждалим під час Чорнобильської катастрофи. Фото з книги М.Є. Поліщука «Уже 80! Життя на межі двох століть».

З перших годин Чорнобильської катастрофи волонтери Українського Червоного Хреста брали участь в евакуації людей із місць радіаційного зараження. Евакуйованим допомагали із житлом, надавали продукти харчування та необхідні медикаменти, першу допомогу та психологічну підтримку. Допомога у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи стала одним із ключових завдань Українського Червоного Хреста. Була започаткована комплексна **Чорнобильська програма**, що стала **найбільшою та найефективнішою програмою підтримки у світі**: пересувні діагностичні бригади проводили обстеження постраждалого населення, вели інформаційну роботу серед населення постраждалих регіонів.

З проголошенням незалежності України, незалежним зміг стати й Український Червоний Хрест. Президентським указом **28 жовтня 1992-го року** Товариство Червоного Хреста України визнано **єдиним Національним Товариством Червоного Хреста** на території України, уповноваженого сприяти органам влади в їхній діяльності в гуманітарній сфері.

У 1992 році створено **Службу розшуку**, яка безоплатно допомагає розшукувати та возз'єднувати членів родин, які втратили зв'язок внаслідок збройних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій у світі. У 1993 році Товариство отримало **офіційне визнання** від Міжнародного Комітету Червоного Хреста у Женеві. У 2002 році був прийнятий Закон України «Про Товариство Червоного Хреста України», яким регулюється діяльність Товариства Червоного Хреста України.

Український Червоний Хрест розвивається відповідно до ситуацій, які виникають в Україні для забезпечення гуманітарної допомоги населенню. Ще одним викликом зміни роботи Українського Червоного Хреста була **Революція Гідності 2013 року**. Для надання першої допомоги постраждалим, евакуації та першої психологічної допомоги великій кількості людей на Євромайдані були створені **загони швидкого реагування Українського Червоного Хреста**. З 2014 року розпочата діяльність у наданні допомоги постраждалим і внутрішньо переміщеним особам зі Сходу України та Криму.

У мирний час організація виконує багато різноманітних соціальних програм. З 2017 року за ініціативи деяких депутатів та МОЗ України фінансування низки програм та патронажної служби УЧХ було зупинено. Відтоді почалося реформування організації, активно залучались донори, МФЧХ і ЧП, налагодили співпрацю з МКЧХ. Це дало можливість зберегти структуру та активізувати роботу УЧХ.

Під час **COVID-19** проводилися інформаційні кампанії щодо протидії поширенню інфекції та інформували населення про вакцинацію.

Ювілейна монета «100 років утворення Товариства Червоного Хреста України».

Український Червоний Хрест – **найбільша гуманітарна організація в Україні**, є одним із 191 Національного Товариства Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Разом вони входять у Міжнародну Федерацію Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. А також з Міжнародним комітетом Червоного Хреста об'єднані в Міжнародний Рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

Наразі УЧХ складається з 24 обласних, 200 районних та місцевих організацій – це понад 5000 співробітників та понад 8000 волонтерів

З 24 лютого 2022 року, з початком **повномасштабного вторгнення росії в Україну**, Український Червоний Хрест оперативно мобілізував усі сили та ресурси й розпочав надавати допомогу постраждалому населенню. Волонтери і співробітники Українського Червоного Хреста майже цілодобово працюють в різних куточках України. Коли розпочалася масова евакуація людей з небезпечних місць та масова міграція людей по всій країні, волонтери Українського Червоного Хреста розпочали цілодобові чергування на перевантажених пунктах пропуску біля кордону та на залізничних вокзалах.

ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Всестороння підтримка
внутрішньо переміщених осіб

Евакуація населення з «гарячих точок»

Транспортування маломобільних людей
та осіб з інвалідністю з населених пунктів,
де ведуться активні бойові дії

Доставка гуманітарної допомоги до
населених пунктів, де є гуманітарна криза

Допомога людям у підготовці до зими

Навчання населення навичкам
надання першої допомоги,
інформування щодо мінної
небезпеки та забезпечення
психосоціальної підтримки
постраждалих родин

Фізична реабілітація
в домашніх умовах

Підтримка самотніх
маломобільних людей

Будівництво притулків

- 1918:** I-ий з'їзд Товариства Червоного Хреста України
- 1923:** входження до Союзу Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СРСР
- 1945:** створення Довідкового бюро переміщених осіб
- 1961:** створення Патронажної служби милосердя Українського Червоного Хреста
- 1992:** створення Служби розшуку
- 1992:** визнання єдиним Національним Товариством Червоного Хреста на території України
- 1993:** офіційне визнання від Міжнародного Комітету Червоного Хреста у Женеві
- 2002:** прийняття Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України»
- 2013:** створення загонів швидкого реагування Українського Червоного Хреста

Унікальні здобутки Товариства Червоного Хреста України

Досвід Українського Червоного Хреста щодо взаємодії з державою в умовах постмодерного суспільства з надання допомоги жертвам міжнародного збройного конфлікту є унікальним досвідом для Міжнародного руху загалом. Український Червоний Хрест, як найбільша та найстаріша гуманітарна організація України, має ряд вагомих здобутків. Щоденна праця кожного співробітника і волонтера дозволила отримати українські і світові досягнення.

Мобільні медичні бригади

Мобільні медичні бригади були створені Українським Червоним Хрестом у 2015 році для надання медичної допомоги людям, які проживали на територіях найбільш постраждалих від бойових дій і мали обмежений доступ до медичних послуг. Головне завдання мобільних медичних бригад – підсилення закладів первинної медицини завдяки наданню кваліфікованих медичних послуг місцевому населенню в різних віддалених регіонах України. Після початку повномасштабного військового вторгнення у 2022 році Український Червоний Хрест разом із міжнародними партнерськими організаціями оперативно розгорнув понад 120 мобільних медичних бригад по всій країні.

Альянс Українських Організацій Громадянського Суспільства

У співпраці з національними та місцевими неурядовими організаціями Український Червоний Хрест офіційно започаткував Альянс Українських Організацій Громадянського Суспільства у вересні 2023 року, який є першим в Україні об'єднанням гуманітарних організацій.

Система цивільного захисту

У січні 2025 року Український Червоний Хрест став першою і єдиною в країні громадською організацією, яка буде долучена до створення ланок територіальних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту на території міських територіальних громад.

Надання першої допомоги

Український Червоний Хрест **першим у світі** розробляє унікальну методологію викладання та адаптації технік надання першої допомоги для людей з фізичною інвалідністю, використовуючи для цього науково-дослідний підхід. **Перша допомога домашнім тваринам** — унікальна повноцінна програма, яку розробив вперше в світі Український Червоний Хрест. А також відділ першої допомоги Українського Червоного Хреста розробив **Довідник з першої допомоги шрифтом Брайля** — унікальне видання спеціально для людей з вадами зору.

Довідник з першої допомоги шрифтом Брайля.
Фото: Товариство Червоного Хреста України.

Волонтери ТЧХУ рятують людей під час Революції Гідності. Фото: Reuters.

Загони швидкого реагування

Ці підрозділи були створені під час Революції Гідності, коли волонтери надавали першу допомогу постраждалим унаслідок протистояння мітингувальників і представників силових структур у Києві біля будівлі Офісу Президента України на вулиці Банковій. Спочатку це були загони першої допомоги, а з розширенням обов'язків вони стали називатися загонами швидкого реагування. Згодом такі підрозділи створили майже в усіх областях України. Наразі в Українському Червоному Хресті – 24 загони швидкого реагування (23 обласних та місто Київ) та 17 ланок, які складаються з понад 650 спеціально навчених волонтерів.

Спільна заява щодо контекстуалізації виконання положень Севільських угод 2.0. в Україні

У 2022 році Міжнародний рух ще раз продемонстрував свою відданість локалізації та схвалив суттєву модернізацію своїх правил на основі співпраці в міжнародній діяльності. Український Червоний Хрест виступив одним з ініціаторів Угоди про координацію Руху з метою колективного впливу (Севільські угоди 2.0.), яка розкриває центральну роль національних товариств у такій діяльності, як скликання партнерів по Руху, спільній розробці та проведенні міжнародних заходів у відповідь на кризи у різних країнах. Український Червоний Хрест був першим національним товариством, яке ініціювало **Спільну заяву щодо контекстуалізації виконання положень Севільських угод 2.0. в Україні**, який служить основою умов співпраці Міжнародного руху в Україні.

Підпис під фото: Угода про координацію Руху з метою колективного впливу (Севільські угоди 2.0.).

10-річчя розвитку напрямку психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в межах Українського Червоного Хреста

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка (ПСП) – це один із стратегічних напрямків діяльності Українського Червоного Хреста, який реалізується з 2014 року.

Для підтримки населення Український Червоний Хрест із початку війни в Україні надає **першу психологічну допомогу та базову психосоціальну підтримку** як у місцях переміщення, так і в нових місцях проживання людей, які вимушені були покинути свої домівки.

Навчання з першої психологічної допомоги (ППД) в Українському Червоному Хресті розпочато з 2019 року. Запит на тренінги з ППД значно зріс з початку повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року. За 2022 рік під час проведення вебінарів, онлайн-тренінгів та розповсюдження відео-матеріалів про першу психологічну допомогу було охоплено більше 16 000 людей.

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА

Програма діє у 23 областях та Києві.
Відкрито центрів ПСП — 8 шт (Ірпінь, Львів, Івано-Франківськ, Полтава, Ужгород, Хмельницький, Кам'янець-Подільський та Тернопіль).

910 000
людей отримали підтримку

587 000
дітей залучено — у ПСП активності

Психосоціальна підтримка надається як групам, так і індивідуально. Для груп проводяться заходи у форматі груп підтримки, занять з елементами творчості, сімейних заходів, занять для дітей, активних ігор, психоедукаційних сесій, заходів з метою соціальної згуртованості тощо. Дані заходи мають на меті підвищити стійкість окремих людей, сімей та спільнот, знизити рівень стресу, зняти емоційну напругу та навчити, як можна самому потурбуватися про себе і своїх рідних.

4 квітня — Міжнародний день просвіти з питань мінної небезпеки та допомоги з протимінної діяльності

Сьогодні Україна є однією із **найзабруднениших вибухонебезпечними предметами** країн у світі, а мінна небезпека залишається серйозною загрозою під час війни в Україні.

Саме тому Український Червоний Хрест зосередив свою роботу на інформуванні населення про вибухонебезпечні предмети та правила безпечної поведінки. Ще з **2015 року** Український Червоний Хрест реалізує проєкти із інформування щодо мінної небезпеки. З початком повномасштабного вторгнення ця ініціатива стала особливо актуальною, адже отримані знання та навички напругу рятують життя. Починаючи з грудня **2022 року**, організація приділяє цьому напрямку ще більше уваги.

У багатьох регіонах регулярно проводяться тренінги для нових інструкторів-волонтерів. Після навчання вони отримують необхідні знання та практичні навички, щоб інформувати населення про мінну небезпеку. Під час інформаційних сесій учасникам пояснюють, як розпізнати вибухонебезпечні предмети, а також як діяти у разі їх виявлення. Для дітей розроблені спеціальні ігрові заняття, що сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

За словами **Максима Доценка**, генерального директора Українського Червоного Хреста:

Завдяки зусиллям команди інструкторів, з початку повномасштабного вторгнення понад 300 тисяч осіб, з яких 191 тисяча – діти, прослухали інформаційні сесії про ризики вибухонебезпечних предметів та правила безпечної поведінки.

Правила мінної безпеки. Фото: Товариство Червоного Хреста України.

Також організація сприяє формуванню безпечної поведінки співробітниками та волонтерами Українського Червоного Хреста серед постраждалих громад задля зниження їх вразливості до ризиків та розширення їх спроможності у боротьбі зі збройною небезпекою. Проводиться робота з адвокації та посилення співпраці й партнерства із громадами, громадянським суспільством, державними органами влади та приватним сектором для підтримки цілісних, інтегрованих рішень, керованих громадою, для посилення спроможності реагування на збройну небезпеку.

**ВІДДІЛ ГУМАНІТАРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА ТА МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
ТОВАРИСТВО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ
Київ, вул. Ділова 3, 03150
international@redcross.org.ua**